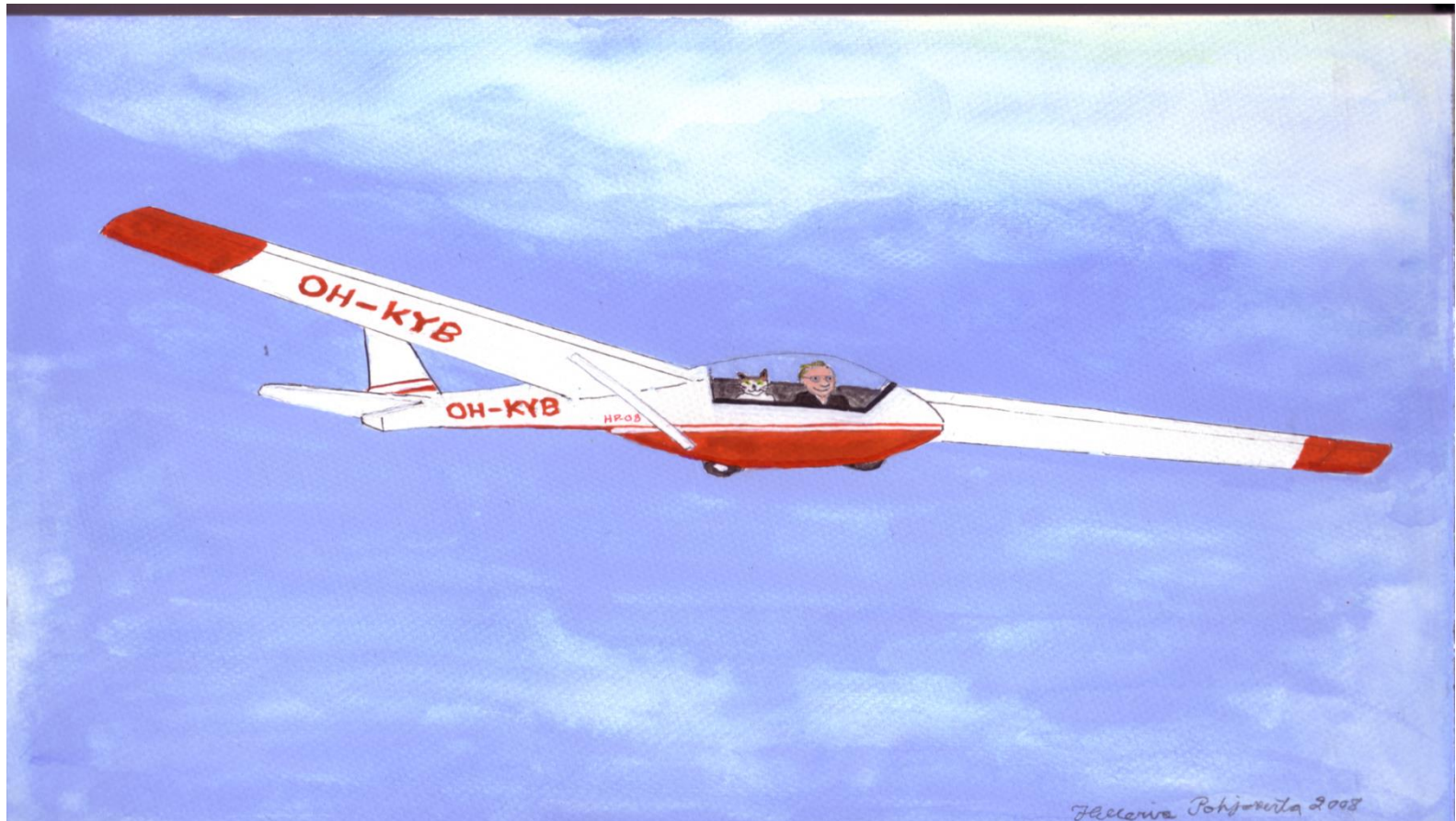

10. Kaikki ei ole sitä miltä näyttää – muistisairaana symboliikka on osa itseilmaisua

Muistisairaan ihmisen "harhat" ovat tunteiden ja tarpeiden värittämiä mielikuvia, joilla on ihmiselle jokin merkitys. Vaikkei ymmärtäisi kaikkea, voi silti arvostaa.

Muistisairaahan käyttäytymisellä on syy

Muistisairaahan ihmisen käyttäytyminen on vaistomaista, se on osa hänen itseilmaisuaan.

Vertauskuvallisella käyttäytymisellä on syy, merkitys, hänelle itselleen. Käyttäytymisen syy ei aina selviä.

Tunnista ”aivan kuin”- symboliikka

Kaikki ei ole aina sitä, miltä näyttää.

Jokin nykyisyyden asia voi muistuttaa menneestä, olla aivan kuin tuo menneisyyden tärkeä asia/ ihminen / esine /liike / tila.

Hoitaja voi olla kuin äiti, hoitokodin käytävä kuin työpaikka, ruoka edustaa rakkautta ja huolenpitoa

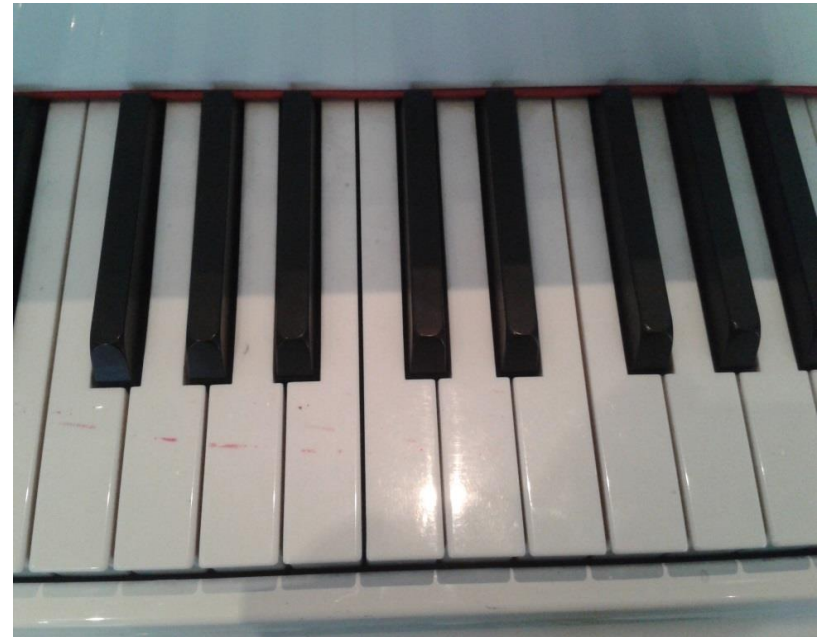
Mikä nykyhetkessä edustaa mennyttä?

- Mitä tärkeitä asioita menneeseen kuuluu?
- Mikä ihmisen nykyisessä edustaa mennyttä?
- Tuttu asia voi merkitä ihmiselle jotain muuta kuin luulet.

Rakkautta voi edustaa raha (isä), ruoka ja puhtaat vaatteet (äiti), sormus puoliso).

Symbolit voivat olla yllättäviä ja henkilökohtaisia

- Sama asia voi symboloida eri ihmisille eri asioita tai jotain muuta kuin luulisi. (sota-aika olikin mukavaa)
- On olemassa yksityisiä, henkilökohtaisia symboleja (tietty musiikki merkitsee iloa/surua)

Miten tunnistat muistisairaana ihmisen vertauskuvallisen käyttäytymisen?

- Havainnoi ja kuuntele: mistä hän puhuu, mitä tekee, mikä on sävy
- Onko jotain, mikä on hänelle erityisen tärkeää (käsilaukku tai avaimet)?
- Muistisairaana käyttäytymisellä on merkitys hänelle itselleen. Pyri selvittämään käyttäytymisen syy.

Esimerkkejä muistisairaana ihmisen SYMBOLIIKASTA

- Arvostuksen tarpeista kertoo sivistynyt seura, kirjat, lehdet, vaatteet, korut, taulut, raha, arvopaperit, koulutodistukset
- Turvallisuuden tarpeisiin voivat viitata tarve pukeutua lämpimästi, suojautua lukoin, mennä kotiin äidin luo
- Hyödyllisyyden ja yhteisöllisyyden tarpeista voi kertoa pöydän kattaminen ja ”paketoiminen”
- Hoivaamisen tarpeeseen voivat liittyä nuken tai pehmoeläimen hoivaaminen

Esimerkkejä muistisairaana symboliikasta

- myrkytetty/kaasutettu ruoka voi edustaa kokemusta, että ei saa rakkautta
- huoli rikkiäisestä autosta/lukosta/talon katosta voivat kertoa kokemuksesta, että oma terveys on heikentynyt
- rollaattori voi edustaa auraa, joka oli hänen työvälineensä pellolla
- kokemus että kaapissa tai sängyn alla on joku voi kertoa selvittämättömistä ihmissuhdeasioista

Toimi näin symbolisesti toimivan kanssa

- Älä mitätöi ihmistä ja sitä mitä hän tekee, vaan koeta ymmärtää.
- **Kulje hetki rinnalla siinä todellisuudessa jossa hän kulkee**, niin hän tulee kuulluksi ja ymmärretyksi.
- Käytä moniselitteisyyttä: ”Sinä taittelet noita huolellisesti. Ne ovat tärkeitä sinulle.”
- Hän tietää pohjimmiltaan asioiden oikean laidan, mutta vahvistaa itseään käyttäytymisellään
- Ihminen tuottaa itselleen kokemuksen, että hän on ”koossa”, arvostettu, turvassa ja tarpeellinen.

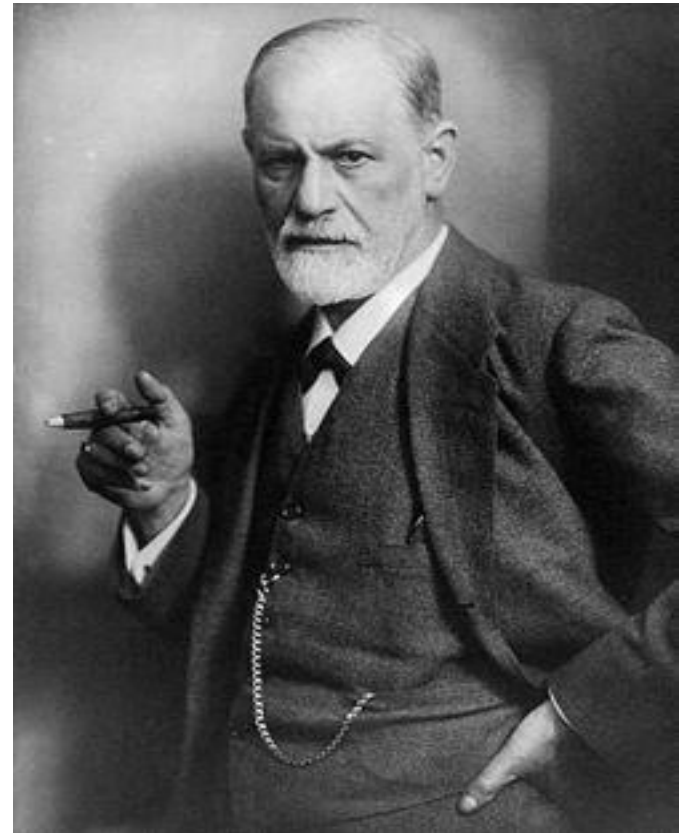
Persoonallisuus

Sigmund Freudin (1856-1939) mukaan

- Superego – tietoinen
- Ego – esitietoinen
- Id – tiedostamaton

Ihmisellä on taipumus torjua ei-hyväksytyjä tunteitaan.

Feil: Muistisairauden edetessä torjutut tunteet tunkevat tietoisuuteen muuntuneessa muodossa.

Freud ja tiedostamaton

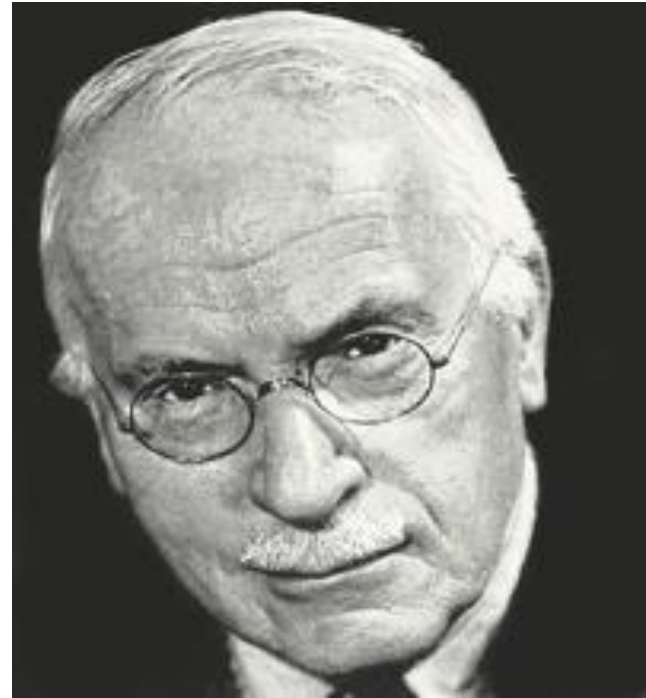
- Alitajunta:

Ihmisellä on alitajuinen, tiedostamaton puoli. sekä patoutuneita tunteita ja tarpeita. (Sigmund Freud).

Carl Jung

Ihminen voi ilmaista
tunteitaan ja tarpeitaan
myös vertauskuvallisesti
eli symbolisesti (C.G. Jung)

Erilaisia symboleja

- **Arkkityypit:** äidit, isät, vauvat.
- **Kulttuuriset symbolisit, ”ikuiset totuudet”:** avaimet ja lukot, ympyrät, valkoinen ja musta
- **Uskonnolliset symbolit:** eläimet, kolmio, risti
- **Unen symbolit:** junat, joet, lentäminen, hirviöt, portaat, luolat, ikkunat
- **Satujen symbolit:** noidat äitipuolet, metsä, pikkutyöt

Sama asia voi symboloida eri ihmisille erilaisia asioita

Symboleja on monenlaisia: yleismaailmallisia symboleja (esimerkiksi vauva, vankila)

Sama asia edustaa eri asioita ihmisille riippuen kulttuurista (esimerkiksi vesi suomalaisille ja afrikkalaisille, hyvä tai paha poliisi)

Carl Jung: Symbolit

Sana, nimi tai kuva, joka on arkielämästä tuttu, mutta jolla on myös muita, erikoisia mielleyhtymiä tavanomaisen ja itsestäänselvän merkityksensä lisäksi.

(Jung C.G Man and His Symbols. Dell Publishing. New York. 1964.)

Mieti, mitä ovat olleet omat symbolisi eri ikäisenä:

- nuorena: farkut, mopo
- aikuisiässä: talo, korut, auto, matkat
- iäkkäänä: lautasliina, keppi, sänky

Onko asioita, jotka muuttuvat symboleiksi iän myötä?

Satujen symboliikka vahvistaa ihmistä

Sadut sisältävät symboliikkaa

Sadut tukevat lapsen kehitystä ja elämänhallintaa. Ne auttavat häntä jäsentämään maailmaa oman kehitystasonsa mukaisesti.

Lapset tarvitsevat ”kunnollisia” satuja, ei liian kilttejä, voidakseen käsitellä itselleen ajankohtaisia asioita

(mukaellen: Bruno Bettelheim 1979: Satujen Lumous)

Sadun tarina ei ”vedä kaikkea esiin”

- Satu antaa toivoa, auttaa, kun on vaikeaa
- Sadussa asiat ovat sellaisessa muodossa, etteivät toiveet ja pelot paljastu kerralla
- Ihminen voi käsitellä tunteitaan suojassa uskoen, etteivät toiset tiedä hänen ajatuksiaan.
- Hyvä satu voi lohduttaa paremmin kuin aikuisten loogiset lohduttelut
- Sadun tulkinta ei tunkeile

Outojakin mielikuvia ja käyttäytymistä tuetaan osana muistisairaahan ihmisen itseilmaisua.

Kuva: Pertti Ruoranen

*Muistisairasta tuetaan tunteiden tasolla **siinä todellisuudessa jossa hän on.** Hoitaja kyselee, kuuntelee, keskustelee, katsoo, koskettaa, kiittää, kannustaa, lohduttaa, muistelee, kuuntelee
- tai on vain läsnä.*

